

De com vaig conèixer Joan Fuster

Jordi Garcia i Garcerà

IES Massamagrell

“Vet aquí, un xiquet que va néixer al poble de Sueca. Era un xiquet poc parlador, tímid, i amb poca relació amb la gent. De fet, els amics l’anomenaven *el mut*.”

Era fill d’un artesà, un escultor d’imatges religioses, i nét de jornalers.

Quan es féu major, se n’anà a estudiar a València, i en juny de 1947, acabà els exàmens finals a la facultat de dret. Però amb poques perspectives laborals com a advocat. Aquest xiquet, que havia nascut a Sueca, era un devorador de llibres: ho llegia tot. Era, com si diguérem, un obsés dels llibres. Tot i això a la casa on visqué, mai convisqueren amb gran quantitat d’aquests. I ell deia moltes vegades, que li agradava llegir els fullets del bloc calendari “*el Mensajero del Corazón de Jesús*” i per això, ens deia en més d’una ocasió, que la seua primera il·lusió literària era escriure frases per als calendaris. I aquesta és la raó que defensara sempre, que la biblioteca pública era l’espai on s’espavila la gent. I els llibres i les biblioteques l’acabaren espavilant a ell, i va començar a fer-se amb una colla d’amics, que caminaven pels passeigs, que discutien i es preocupaven per la majoria de temes. I a poc a poc, va anar sentint la necessitat de crear. Va començar a escriure a revistes i diaris, i això va fer que es coneguera dins els cercles d’escriptors.

Aquest xiquet, amb el temps, es convertí en un home, un home que feia poesia, i que poc a poc anava deixant-ne de fer, per dedicar-se a opinar, per escriure assaigs, i per a convertir-se en un “especialista d’idees” . Cultiva sobretot l’assaig humanístic i literari. I d’aquests, en va escriure molts. Es convertí, en el que podríem dir, un

jornaler de la ploma”.

Un dia, aní jo a la biblioteca del meu poble, i vaig trobar un llibre que s’anomenava *“Nosaltres, els valencians”*. A mi no m’agrada llegir, però vaig sentir que deia aquell llibre de mi, perquè jo era, de fet, encara ho sóc, valencià. Com sempre, em vaig entretenir molt, ara mire la portada, ara la contraportada,... I de sobte, em vaig trobar amb un senyor, amb una cara que m’era estranyament familiar. I em va preguntar : *“Eixe llibre parla de nosaltres?”*

“No ho sé, jo crec que de mi sí. De vostè no ho sé”.

“Jo també sóc valencià, també deu parlar de mi”.

Aleshores el vaig reconèixer: era la mateixa persona que hi havia a la contraportada del llibre: *“Vostè és Joan Fuster !”*

Em va somriure, i em va dir que sí, que ell era una persona molt tímida, però que sempre li havia agradat tafanejar, i descobrir quin era el tipus de gent que solia llegir els seus llibres.

“Saps que els meus amics em deien el mut?”

“Doncs, per a ser mut, aquest llibre és prou gruixut, així que dirà moltes coses”.

“A mi no m’agrada molt parlar i, per això, intente expressar les meues idees mitjançant el paper. Perquè encara queden valencians, molts valencians, cada dia més, que no volem resignar-nos a perdre la nostra entitat, i que no volem deixar de ser el poble que som”.

“Això que diu, em sembla molt interessant, tot i que no hi entenc massa. Podria explicar-m’ho millor, i així podré parlar-ne, sabent del que parle”.

“Si vols, torna demà, i en parlarem. Jo ara he d’anar-me’n. Però un bon començament seria que t’emportares el llibre a casa, i que començares a llegir-lo. Potser t’ajudaria”.

Quan vaig arribar a casa, ja m’estaven esperant els meus pares i el meu germà per a sopar. Durant el sopar, vaig explicar-los allò que m’havia ocorregut, aquella vesprada a la

biblioteca. En sentir aquella tirallonga de barbaritats, el meu germà em digué “*Però, que t’has tornat boig? Si Joan Fuster ja fa uns quants anys que es va morir!*”

I ma mare va afegir “*Té raó el teu germà, Jordi, el Joan Fuster va morir l’any 1992. I ja és tot un clàssic de la nostra literatura.*” Em vaig quedar sorprès. Tot i això, ma mare va afegir : “*Podries, ja que t’has emportat el llibre, llegir-lo. Perquè és un dels nostres clàssics més interessants*”.

Una vegada a la meua habitació, vaig començar a llegir aquell text ple d’idees i comentaris plens de sentit, amb la idea de tornar al dia següent a la biblioteca, per parlar una altra vegada amb aquell senyor tan interessant, fóra o no, Joan Fuster. I llegint llegint, em vaig quedar adormit.

“El xiquet que s’havia convertit en home, i amb poc futur com a advocat, viatjà fins a Barcelona, l’any 1954, on fou acollit acaloradament, per tota una colla de jornalers de la ploma, i companys seus en l’art d’expressar les idees. Aquest primer viatge a la ciutat comtal, fou per ell una injecció d’aire fresc, tan atabalat com estava en les picabaralles dels escriptors valencians.

Però aquest personatge nostre, hagué de posar la ploma al servei del pa de cada dia. Hagué de treballar en col·laboracions periòdiques i regulars, en els escassos mitjans de comunicació de València.

La il·lusió de son pare sempre fou veure’l de jutge. Tot i que mai arribà a ser-ho com el seu pare volia, si que es dedicà al llarg de la seua vida, a jutjar i criticar aquelles idees que queien a les seues mans. La seua tendència innata era abocar-se al paper i a la tinta, devorar bibliografia, i cuinar reflexions. Tot i això, per a consol del seu pare, penjà a la porta de casa el petit rètol metàl·lic on posava “*Joan Fuster. Advocat*”.

Entre les seues nombroses col·laboracions, caldria destacar aquelles que feu als diaris *Las Provincias* o *El Levante*, *El Mercantil Valenciano*. També en feu a la cartellera *Turia*, al *Que y Donde*, al *Valencia Semanal*, i a *El Temps*.

Tot i que amics mai li’n van faltar, tampoc li’n faltaren mai d’enemics, al seu

mateix ambient, els quals l'acusaven de defensar tota una sèrie d'idees de caire catalanista, o dit d'altra manera, d'antivalencianista. Sobretot per la seua obra "*El País Valencià, una guia turística*", on es burlava dels tòpics regionals. Aquesta enemistat li duraria fins i tot després de la seua mort.

Però aquest xiquet home mai es donà per vençut, i continuà, a tort i a dret, defenent aquelles postures que ell creia correctes, encara que això provocà que els seus enemics l'atacaren fins i tot amb bombes: dues bombes esclataven a sa casa l'onze de setembre de 1981. Però, amb tota la parsimònia del món, aquest senyor respongué "*Què voleu que faça? No puc abandonar, ni vull. Continuaré fent el que pobrament faig per la gent del país, perquè les coses vagen una mica millor*".

Aquell Mut, a més de dedicar-se a l'ensenyament i la investigació, des de l'any 85, fou director de l'institut universitari de filologia. Així la seua relació amb la Universitat de València recorregué un llarg camí des de l'alumne als grisos anys 40, en plena etapa franquista, a referent intel·lectual i cívic durant els esperançadors anys 60 i 70, i finalment, professor quan ja havia dut a terme una llarga carrera d'escriptor. Però, aquest xiquet home, arribà a la seua vellesa continuant amb la tradició de sempre, d'escriure textos a la premsa, per tal de guanyar-se les poques pessetes necessàries per poder nodrir el seu cos, i el seu esperit, amb aliment per una banda, i llibres per l'altra, tot i seguir freqüentant l'antre de perdició que són les biblioteques".

L'endemà, només acabar les classes de l'escola, vaig agafar el tren de camí a casa, només amb la idea de tornar a veure aquell home tan alt que, o bé era fruit de la meua imaginació, o bé m'enganyava com a un xiquet, amb caramels, però que era tan interessant.

Vaig arribar a casa, vaig llençar la motxilla al despatx, em vaig preparar corrent un entrepà, i vaig eixir a corre-cuita per arribar el més prompte possible a la biblioteca, això sí, sense oblidar-me d'agafar el llibre. Quan vaig arribar no hi havia quasi ningú, com és costum a aquesta biblioteca. Em vaig seure al mateix lloc del dia anterior, i em vaig posar a llegir allà on m'havia quedat la nit anterior.

“El patriotisme particularista valencià estava condemnat pels seus mateixos orígens a una vida més aviat precària. Era la capital que l’havia suggerit i animat. Podia i hauria d’haver-se difós per la resta del país. Del seu major o menor arrelament, depenia que fos o no, el que pretenia d’ésser: Un sentiment cohesiu, capaç de donar als valencians, un grau de maduresa col·lectiva...”

Moltes coses que hi deia no les entenia. No obstant anava apuntant en una llibreta menuda tots els dubtes que m’anaven sorgint. No comprenia perquè el Joan Fuster s’entestava a dir que *“dir-nos valencians, en definitiva, és la nostra manera de dir-nos catalans”*. A la meua família sempre hi ha hagut un cert sentiment catalanista, tot i que jo mai he acabat de comprendre el perquè. Si vivim a València, perquè ens hem de sentir catalans? Aquest llibre intentava explicar de manera raonada quin era aquest perquè, però a mi se m’escapaven moltes coses, i, per tant, se m’escapava el fonament.

Eren tocades les set de la vesprada, quan una mà ferma em va tocar el muscle. Em vaig girar i vaig tornar a veure a aquell senyoret, el mateix que em mirava des de la contraportada del llibre que tenia entre mans.

“Ja pensava que no vindries”- li vaig dir. Però només vaig obtenir com a resposta un lleuger somriure, mig tapat pel bigoti i les ulleres, que tant caracteritzaven aquest senyor

“Què?” - em va dir. *“Com duem el llibre?”*. A la qual cosa jo li vaig respondre que estava costant-me molt, perquè parlava de coses que jo desconeixia per complet. I que, per tant, moltes de les idees que allà s’exposaven les perdia.

“Doncs per a això estic jo ací, xiquet !, per a resoldre’t tots els dubtes que t’hagen eixit durant la lectura”.

“Em costa molt, a més, perquè s’hi fan moltes referències a la història. És un llibre d’història?”

“No. Jo no vull explicar el sistema feudal, ni la transició al capitalisme, posem per cas. Allò que m’interessa és explicar el “fracàs” com a poble dels valencians, i suggerir propostes per a redreçar-lo. Però les referències a la història i les socials són només l’instrument que utilitze per tal de fer-les”.

“Per què diu que els valencians som catalans? Si vivim al País Valencià, bé hem de ser valencians, no?”

“Bé, La identitat catalana dels valencians no té explicació extraordinària. Sinó que és una realitat derivada del pes d’una història compartida i, sobretot, perquè formem part de la mateixa comunitat lingüística”. I amb això començà a explicar, a poc a poc, tota una sèrie de raons per les quals defenia aquesta idea, sempre tenint en compte que aquell que tenia al davant no era més que un xiquet de 14 anys. I que això em feia mancar de molta informació necessària per comprendre tot allò que al llibre s’hi deia.

“...I amb això, acabe. No puc quedar-me més. Ho lamente. Però ha estat tot un plaer ser per uns instants el teu professor, i amic. Ens veiem aviat”.

“Un moment!”- vaig cridar abans que se n’anara- “encara em queda un dubte”.

“Tu diràs, però, per favor, sigues ràpid”

“Allò que no entenc és qui ets tu. O almenys d’on has eixit. Perquè ma mare i el meu germà m’han dit que tu, Joan Fuster, si realment ho ets, vas morir l’any 1992. Com és possible que ara parle amb tu?”

“Ha ha ha!” - rigué aquell home tan alt. “Ta mare i el teu germà no t’han enganyat. En Joan Fuster va morir fa 11 anys, quan tu només en tenies 3”.

“I aleshores?”

“Jo només et diré que els llibres són sempre realitat, encara que el seu autor ja no estiga present”. I rient , a riallades, va eixir per la porta. Jo, encuriós, vaig córrer darrere d’ell, i vaig eixir corrent per la porta, per saber cap on anava. Però no vaig trobar ningú. Ben estranyat vaig tornar a entrar a la biblioteca, em vaig tornar a seure, i vaig continuar llegint el llibre, sempre pensant que allà, a la biblioteca, sempre trobaria sorpreses com la que m’havia ocorregut aquella setmana.